

Niccolò Ammaniti

JAZ IN TI

prevedla
Vera Troha

In to je za mojo mater in mojega očeta

V resnični črni noči duše je vedno tri zjutraj.
Francis Scott Fitzgerald, *Obdobje jazza*

*But can you save me?
Come on and save me
If you could save me
From the ranks of the freaks
Who suspect they could never love anyone.*

Aimee Mann, *Save Me*

O Batesovi mimikriji govorimo, ko nenevarna živalska vrsta izkoristi svojo podobnost z drugo nevarno ali strupeno vrsto, ki živi na istem ozemlju, in ji uspe posnemati njeno obarvanost ali obnašanje. Na ta način se v misli roparjev posnemovalska vrsta združi z nevarno, s tem pa se povečajo njene možnosti za preživetje.

Čedad
12. januarja 2010

- *Kavo?*

Natakarica me opazuje iznad okvirja očal. V rokah ima srebrnkasto termovko.

Podam ji skodelico. - Hvala.

Napolni mi jo do roba. - Ste prišli zaradi sejma?

Odkimal sem. - Kakšnega sejma?

- Sejma konj.

Gleda me. Pričakuje, da ji bom povedal, zakaj sem v Čedadu. Nazadnje izvleče beležnico. - Katero sobo imate?

Pokažem ji ključ. - Sto devetnajst.

Zapiše si številko. Če želite še eno kavo, si jo lahko sami natočite v bifeju.

- Hvala.

- Prosim.

Komaj se oddalji, potegnem iz denarnice dvakrat prepognjen listič. Položim ga na mizo.

Napisala ga je moja sestra Olivia pred desetimi leti, štiriindvajsetega februarja dva tisoč.

Imel sem štirinajst let in ona triindvajset.

Rim
Deset let prej

1.

Zvečer osemnajstega februarja dva tisoč sem šel zgodaj v posteljo in takoj zaspal, vendar sem se ponoči zbudil in potem nisem mogel več spati.

Ob šestih in deset sem, s pernico, potegnjeno prav do brade, dihal z odprtimi usti.

Hiša je bila tiha. Edino, kar se je slišalo, je bilo škrebljanje dežja po oknu, moja mama, ki je hodila v gornjem nadstropju med spalnico in kopalnico, in zrak, ki je vstopal in izstopal iz mojega sapnika.

Kmalu me bo prišla zbuditi, da bi me peljala na zmenek z drugimi.

Prižgal sem luč v obliki črička, ki je stala na nočni omarici. Zelena luč je obarvala kotichek sobe, kjer so ležali nahrbtnik, poln oblačil, bunda, torba s smučarskimi čevlji in smuči.

Med trinajstim in štirinajstim letom sem se nenadoma potegnil, kot bi mi dali gnojilo, in bil sem večji od vrstnikov. Moja mati je govorila, da sta me raztegnila dva vprežna konja. Veliko časa sem tičal pred ogledalom in opazoval belo kožo, posuto s pegami, pa dlake na nogah. Na glavi mi je poganjal grm kostanjeve barve, iz katerega so štrlela ušesa. Poteze obraza je preoblikovala puberteta in mogočen nos je ločeval zelene oči.

Vstal sem in vtaknil roko v žep nahrbtnika, položenega poleg vrat.

- Nožiček je. Svetilka tudi. Vse je, - sem rekel potihno.

Mamini koraki na hodniku. Gotovo je nosila modre čevlje z visoko peto.

Skočil sem v posteljo, ugasnil luč in se pretvarjal, da spim.

- Lorenzo, zbudi se. Pozno je.

Privzdignil sem glavo z blazine in si pomel oči.

Mama je dvignila navojnico. - Kakšen nagnusen dan ... Upajmo, da bo v Cortini bolje.

Mračna svetloba zore je zarisovala njeno vitko postavo. Oblekla se je v sivo krilo in jakno, ki ju je imela, kadar je delala pomembne stvari. Puli. Biseri. In modri čevlji z visoko peto.

- Dobro jutro, - sem zazelhal, kot bi se pravkar zbudil.

Sedla je na rob postelje. - Ljubček, si dobro spal?

- Da.

- Pripravit ti grem zajtrk ... Ti se pa medtem umij.

- Nihal?

S prsti mi je razčesala lase. - Zdajle spi. Ti je dal zlikane majice?

Prikimal sem.

- Vstani, daj.

To bi rad naredil, vendar me je dušila teža v prsih.

▪ 16

- Kaj je?

Prijel sem jo za roko. - Me imaš rada?

Nasmehnila se je. - Seveda te imam. - Vstala je, se pogledala v ogledalo poleg vrat in si poravnala krilo. - Vstani, daj. Celó danes te moram prositi, da se spraviš iz postelje?

- Poljub.

Sklonila se je nadme. - Glej ga, saj se ne odpravljáš v vojsko, greš za teden na smučanje.

Objel sem jo in potisnil obraz v svetle lase, ki so ji padali na obraz, in prislonil nos na njen vrat.

Lepo je dišala. Pomislil sem na Maroko. Na neke tesne uličice, polne stojnic z barvnimi praški. Ampak jaz nisem bil nikoli v Maroku.

- Katera je ta dišava?

- Milo s sandalovino. Običajno.

- Mi ga lahko posodiš?

Dvignila je obrv. - Zakaj?

- Da se bom umil z njim in te tako imel na sebi.

Z mene je potegnila odeje. - Pa kaj je ta novost, da se umivaš? Daj, ne bodi prismuknjen, ne boš imel niti časa, da bi pomislil name.

Skozi okno BMW-ja sem opazoval zid živalskega vrta, pokrit z razmočenimi volilnimi plakati. Višje zgoraj, v kletki za roparice,

je stal na suhi veji jastreb. Zdel se je kot starka v črnini, ki spi na dežju.

Gretje avtomobila mi je jemalo sapo in piškoti so se mi zatakneli v grlu.

Dež je ponehaval. Par, on debel, ona suha, je telovadil na stopnicah muzeja za moderno umetnost, pokritih z gnilim listjem.

Pogledal sem svojo mater.

- Kaj je? - je rekla, ne da bi odvrnila oči s ceste.

Napihnil sem prsni koš in poskušal posnemati očetov globoki glas: - Arianna, tale avto bi morala oprati. Je svinjak na štirih kolesih.

Ni se zasmejala. - Si pozdravil očeta?

- Da.

- Kaj ti je rekel?

- Naj ne počnem neumnosti in naj ne smučam kot norec. - Narantil sem premor. - In da te ne smem klicati vsakih pet minut.

- Tako je rekel?

- Da.

Zamenjala je prestavo in zavila na ulico Flaminia. Mesto se je začelo polniti z avtomobili.

- Pokliči me, kadar hočeš. Si vzel vse? Glasbo? Mobilnik?

- Da.

Sivo nebo je težko viselo nad strehami in med antenami.

- Si vzel torbo z zdravili? Si dal noter termometer?

- Da.

Fant na vespi se je smejal z mobilnikom, zataknenim pod čelado.

- Denar?

- Da.

Prečkala sva most čez Tiberio.

- Zdi se mi, da sva drugo sinoči pregledala skupaj. Vse imaš.

- Da, imam vse.

Stala sva pred semaforjem. Ženska v petstotki je gledala naravnost predse. Na pločniku je starec za seboj vlekkel dva labradorca. Galeb je sedel na okostju drevesa, prekritega s plastičnimi vrečkami, ki je raslo iz vode blatne barve.

Če bi prišel Bog in me vprašal, ali hočem biti tisti galeb, bi odgovoril, da ja.

Odpel sem si varnostni pas. - Pusti me tukaj.

Pogledala me je, kot da ne bi razumela. - Kako tukaj?

- Da. Tukaj.

Na semaforju se je prižgala zelena.

- Ustavi se, prosim.

A je vozila naprej. Na srečo je bil tam tovornjak za smeti, ki naju je upočasn timer.

- Mama! Se ustaviš.

- Zapni si varnostni pas.

- Prosim te, ustavi.

- Zakaj pa?

- Na zmenek bi rad prišel sam.

- Ne razumem ...

Povzdignil sem glas. - Ustavi se, prosim.

▪ 18

Mati je zapeljala k robu, ugasnila avto in si z roko potisnila lase nazaj. - Kaj se zdaj dogaja? Lorenzo, prosim te, ne začniva ... Veš, da ob tej uri nimam urejenih misli.

- Gre za to, da ... - Stisnil sem pesti. - Vsi drugi gredo sami. Ne morem se prikazati s teboj. Naredil bom beden vtis.

- Pojasni mi ... - Podrgnila si je oči. - Torej bi te morala pustiti tukaj?

- Da.

- In se niti zahvaliti Alessijinim staršem?

Skomignil sem za rameni. - Ni treba. Jima bom jaz povedal.

- O tem ne bova niti govorila. - In je obrnila ključ.

Vrgel sem se nanjo. - Ne ... Ne ... Prosim.

Odrinila me je. - Prosim, kaj?

- Naj grem sam. Ne morem priti tja z mamo. Zafrkavali me bodo.

- Pa kakšne bedarije ... Vedeti hočem, če bo vse v redu, če moram kaj narediti. To se mi zdi še najmanj. Nisem neotesanka kot ti.

- Jaz nisem neotesanec. Jaz sem kakor vsi drugi.

Vključila je smernik. - Ne. Ni govora.

Nisem računal, da bo materi toliko do tega, da me spremlja.

Jeza je začela naraščati. Začel sem s pestmi tolči po nogah.

- Kaj pa zdaj počneš?

- Nič. - Tako sem stiskal ročaj vrat, da sem imel bele členke. Lahko bi odlomil vzvratno ogledalce in razbil šipo okenca.

- Zakaj se obnašaš kot otroče?

- Ti si tista, ki me vlečeš ... za jajca.

Udarila me je. - Ne govori grdo. Veš, da tega ne prenesem. In ni treba, da zganjaš tak cirkus.

S pestjo sem udaril po armaturni plošči. - Mama, rad bi šel sam, presneto. - Jeza me je stiskala v grlu. - Prav. Pa ne grem. Si zdaj zadovoljna.

- Pazi, ker se bom res razjezila, Lorenzo.

Imel sem še zadnjo karto. - Vsi so rekli, da bodo šli na zmenek sami. Jaz pa sem vedno tisti, ki pride z mamico. Prav zato imam težave ...

- Nikar zdaj ne delaj iz mene tiste, ki ti nakopava težave.

- Očka je rekel, da moram biti samostojen. Da moram imeti svoje življenje. Da se moram odtrgati od tebe.

Mati je priprla oči in stisnila tanke ustnice, kot bi si prepovedala govoriti. Obrnila se je in strmela v mimoidoče avtomobile.

- To je prvič, da so me povabili ... kaj si bodo mislili o meni? - sem nadaljeval.

Pogledala je naokoli, kakor bi upala, da ji bo kdo povedal, kaj naj stori.

Stisnil sem ji roko. - Mama, bodi brez skrbi ...

Zmignila je z glavo. - Ne. Nikakor nisem brez skrbi.

S smučmi na plečih, s torbo s pancerji v roki in nahrbtnikom na ramenih sem videl svojo mater, ki je obračala. Pozdravil sem jo in počakal, dokler BMW ni izginil na mostu.

Krenil sem po drevoredu Mazzini. Šel mimo palače RAI. Kakih sto metrov pred ulico Col di Lana sem upočasnil, medtem ko mi je srce bilo pospešeno. Imel sem grenka usta, kot bi lizal bakreno žico. Vse tiste reči na hrbtu so me ovirale. In v bundi sem bil kot v savni.

Ko sem prišel na križišče, sem pomolil glavo za vogal.

Na koncu je pred neko moderno cerkvijo stal velik mercedes suv. Videl sem Alessio Roncato, njeno mater, Sumera, Oscarja Tommasija, ki so zlagali kovčke v prtljažnik. Volvo s parom smuč

na strehi je stal ob suvu in iz njega je prišel Riccardo Dobosz, ki je stekel k drugim. Malo zatem je izstopil tudi Doboszev oče.

Potegnil sem se nazaj, k zidu. Odložil sem smuči, si odpel bundo in spet iztegnil vrat.

Zdaj sta Alessijina mati in Doboszev oče pritrjevala smuči na mercedesovo streho. Sumero je poskakoval in se delal, kot da boksa Dobosza. Alessia in Oscar Tommaso sta se pogovarjala po mobilniku.

Odpravljali so se celo večnost, Alessijina mati se je jezila na hčer, ki ji ni pomagala, Sumero je zlezal na avtomobilsko streho, da bi preveril smuči.

In končno so odpotovali.

▪ 20

Med vožnjo v tramvaju sem se počutil kot bebec. S smučmi in pancerji, stisnjen med uslužbenci v suknjičih in kravatah, mami in otroki, ki so šli v šolo.

Če sem zaprl oči, se mi je zdelo, da sem na žičnici. Med Alessio, Oscarjem Tommasijem, Doboszem in Sumerom. Lahko sem znal vonj kakavovega masla, krem za porjavitev. Stopili bi iz kabine, se suvali in smejali, govorili naglas in se požvižgali na vse druge ljudi, tako kot tisti, ki jih moja mati in oče imenujeta neotesanci. Lahko bi jim pripovedoval kaj zabavnega in jih spravljal v smeh, medtem ko bi si natikali smuči. Posnemal bi koga, pripovedoval dovtipe. V javnosti se nikoli nisem spomnil zabavnih dovtipov. Biti moraš zelo samozavesten, da v javnosti pripoveduješ dovtipe.

- Brez humorja je življenje žalostno, - sem rekel.

- Res je! - je odgovorila gospa ob meni.

To stvar o humorju je povedal moj oče potem, ko mi je med sprehodom po podeželju bratranec Vittorio v hrbet vrgel kravje govno. Iz besa sem zgrabil velik kamen in ga zagnal v drevo, medtem ko se je tisti debil od smeha valjal po tleh. Smejala sta se tudi moja oče in mati.

Naložil sem si smuči na rame in stopil iz tramvaja.

Pogledal sem na uro. Sedem in petdeset.

Prezgodaj, da bi se vrnil domov. Gotovo bi naletel na očeta, ki odhaja v službo.

Napotil sem se proti Villa Borghese, v dolino poleg živalskega vrta, kjer psi lahko svobodo tekajo. Sedel sem na klopcu, vzel iz nahrbtnika stekleničko kokakole in izpil požirek.

V žepu mi je začel zvoniti mobilnik.

Preden sem odgovoril, sem počakal trenutek. - Mama ...

- Vse v redu?

- Da.

- Ste odpotovali?

- Da.

- Je promet?

Dalmatinec je švignil pred menoj. - Nekaj malega ...

- Mi daš Alessijino mamo?

Znižal sem glas. - Ne more. Vozi.

- Torej se slišiva zvečer, da se ji bom zahvalila.

Dalmatinec je začel lajati na gospodarico, ker je hotel, da mu vrže palico.

Roko sem položil na mikrofon in stekel proti cesti.

- Prav.

- Nasvidenje.

- Prav, mama, nasvidenje ... Kje pa si? Kaj delaš?

- Nič. V postelji sem. Rada bi še malo spala.

- In kdaj boš šla ven?

- Pozneje bom šla k babici.

- Oče?

- Pravkar je odšel.

- Ah ... razumem. Torej živijo!

- Živijo!

Odlično.

Glej ga tamle, Zamorskega mačka, ki na dvorišču pometa listje.

Tako sem pravil Franchinu, vratarju v našem bloku. Bil je točno tak kot opica, ki živi v Kongu. Imel je okroglo glavo, pokrito s progo srebrnkastih dlak, ki mu je obdajala tilnik, mu šla nad ušesi, se spuščala po spodnji čeljusti in se združila na bradi. Eno samo obrv, ki mu je prečila čelo. Tudi njegova hoja je bila posebna. Premikal se je nekoliko sključeno, dolgi roki sta mu viseli, dlani je imel obrnjene na ven, glava pa se mu je zibala.

Bil je iz Soverata v Kalabriji, kjer je živela njegova družina. Vendar je v našem bloku delal že od nekdaj. Meni se je zdel simpatičen. Moja mati in moj oče ga nista prenašala, ker sta pravila, da si dovoli preveč domačnosti.

Zdaj je bila težava priti v blok, ne da bi me videl.

Franchino je bil zelo počasen in kadar se je lotil pometanja dvorišča, zlepa ni nehal.

Skrit za tovornjakom, ki je stal na drugi strani ceste, sem izvel mobilnik in poklical njegovo domačo številko.

Telefon v polkleti je začel zvoniti. Precej časa je trajalo, da ga je Zamorski maček zaslišal. Končno je odložil metlo in se s svojim zibajočim korakom napotil proti vratarski loži in videl sem ga, da je izginil po stopnicah, ki so vodile v njegovo stanovanje.

▪ 22 Zgrabil sem smučič in pancerce in prečkal cesto. Malo je manjkalo, pa bi končal pod fordovim avtomobilom, ki je začel trobiti. Za njim so se zaustavljali drugi avtomobili in me naglas zmerjali.

Stisnjenih zob, s smučmi, ki so mi padale, in nahrbtnikom, ki mi je žagal ramena, sem ugasnil mobilnik in prečkal rešetkasta vrata. Šel sem mimo vodnjaka, prekritega z mahom, v katerem so živele rdeče ribice, in čez travnik z marmornimi klopami, na katerih se ni dalo sedeti. Avto moje matere je bil parkiran poleg nadstreška hišnih vrat, pod palmo, ki jo je bila ozdravila od rdečega rilčkarja, parazita na palmah.

Molil sem, da ne bi naletel na koga, ki bi zapuščal blok, smuknil sem v vežo in zdrvel po stopnicah, ki so vodile v kleti.

Ko sem prišel dol, sem bil brez sape. Tipaje sem na zidu našel stikalo. Dve dolgi neonski cevi sta se prižgali in osvetlili ozek hodnik brez oken. Na eni strani so tekle vodovodne cevi, na drugi zaprta vrata. Ko sem prišel do tretjih, sem roko vtaknil v žep, iz njega potegnil dolg ključ in ga obrnil v ključavnici.

Vrata so se odprla v veliko pravokotno bivališče. Zgoraj sta dve s prahom zastrti okenci pustili pronicati medlo svetlobo, ki je padala na pohištvo, pregrnjeno z blagom, na škatle, polne knjig, loncev in oblek, na razjedene okvirje, na lesene mize in vrata, na umivalnike, prevlečene z apnenčasto skorjo, in na skladovnice s slamo prepletenih stolov. Kamor sem pogledal, je bila nakopičena krama. Divan z modrimi rožami. Skladovnica volnenih žimnic, pokritih s plesnijo. Od moljev obzrta zbirka Selezione. Stare plo-

šče. Svetilke s polomljenimi senčniki. Posteljno zglavje iz kovane- ga železa. V časopise zavite preproge. Velik buldog iz keramike s polomljeno nogo.

Hiša iz petdesetih let, nagrmadena v neki kleti.

Vendar je bila na eni strani žimnica z odejami in blazino. Na nizki mizici je bilo v vrsti razporejenih deset škatlic z govedino, dvajset s tunino, trije paketi kruha v hlebčkih, šest pločevink sar- din v olju, dvanajst steklenic ferrarelle, sadnih sokov in kokakole, en lonček nutele, dve tubi majoneze, piškoti, prigrizki in dve plo- ščici mlečne čokolade. Na zaboj položen majhen televizor, igralna konzola, trije romani Stephena Kinga in nekaj stripov Marvel.

Zaprl sem vrata.

To je bil moj smučarski teden.

2.

Govoriti sem začel pri treh letih in zgovornost nikoli ni bila moja močna stran. Če me je ogovoril kak tujec, sem odgovarjal z da, ne, ne vem. In če je vztrajal, sem odgovoril tisto, kar si je žele slišati.

Če malo pomislite, zakaj neki je potrebno o stvareh govoriti?

»Lorenzo, ti si kot debelolistne rastline, rasteš, ne da bi motil, zadošča ti kaplja vode in malo svetlobe,« mi je rekla stara pestunja iz Caserte.

Da bi se igral, so starši vodili domov deklice moje starosti. Am- pak jaz sem se raje igral sam. Zaprl sem vrata in si domišljjal, da je moja soba kocka, ki blodi po zapuščenem prostoru.

Težave so prišle v osnovni šoli.

Na tisto obdobje imam malo spominov. Spominjam se imen svojih učiteljic, oleandrov na dvorišču, srebrnkastih posod, polnih kadečih se makaronov v menzi. In drugih.

Drugi so bili vsi tisti, ki niso bili moja mati, moj oče in babica Laura.

Če me drugi niso pustili pri miru, če so me preveč gnjavili, mi je šel po nogah navzgor rdeč val, mi zalil želodec in se razširil vse do konca rok, takrat sem stisnil pesti in se odzval.